

Informačný materiál

septembra 2009

Zasadanie Valného zhromaždenia OSN začína 15.septembra 2009

Valné zhromaždenie OSN otvorí svoje 64. zasadanie 15. septembra v hlavnom sídle OSN v New Yorku. Každoročná plenárna diskusia, počas ktorej so svojimi prejavmi tradične vystúpia hlavy štátov a vlád, začne v stredu 23.septembra 2009 a bude ukončená 30.septembra 2009.

Počas tohto 64.zasadania, ktoré bude otvorené až do polovice svojho funkčného obdobia, do septembra 2010, je plánovaných niekoľko dôležitých udalostí. 22.septembra 2009 sa bude konať Svetový summit o klimatických zmenách zvolaný generálnym tajomníkom OSN. Za ním bude 24. septembra nasledovať stretnutie na vysokej úrovni pri príležitosti 60.výročia založenia Agentúry OSN pre pomoc a prácu palestínskym utečencom (UNRWA).

Konferencia OSN o klimatických zmenách sa bude konať v dňoch 7. – 18. decembra 2009 v dánskej Kodani a Hodnotiaca konferencia zmluvných strán Dohody o nešírení jadrových zbraní v máji 2010 v New Yorku.

Okrem ďalších kľúčových tém sa Valné zhromaždenie bude venovať aj nasledovným bodom:

- Miléniové rozvojové ciele (MRC), príprava na plenárne zasadanie Valného zhromaždenia na vysokej úrovni v roku 2010 na začiatku 65. zasadania (pozri nižšie);
- svetová finančná a ekonomická kríza a jej dopad na rozvoj;
- klimatické zmeny;
- odzbrojovanie;
- reforma OSN, reforma Bezpečnostnej rady OSN a revitalizácia Valného zhromaždenia;
- prehodnotenie fungovania Výboru pre budovanie mieru a Výboru pre ľudské práva;

Valné zhromaždenie sa bude taktiež venovať otázkam vnútornej súdržnosti systému organizácie, trvalo udržateľnému rozvoju a otázkam HIV/ AIDS.

Úlohy a právomoci Valného zhromaždenia: fórum pre multilaterálne rokovania.

Valné zhromaždenie, založené v roku 1945 na základe Charty OSN, má ako hlavný poradný a reprezentatívny orgán OSN vytvárajúci myšlienkové smerovanie ústredné postavenie. So svojimi 192 členmi hrá vedúcu úlohu v presadzovaní cieľov a zásad Charty ako jedinečné fórum pre multilaterálnu diskusiu v celom spektre otázok medzinárodného charakteru. Taktiež zohráva významnú úlohu v procese zavádzania štandardov a kodifikácie medzinárodného práva. Valné zhromaždenie sa schádza na pravidelné ročné zasadania od septembra do decembra a na mimoriadne zasadania podľa potreby.

Valné zhromaždenie prijíma nariadenia (rezolúcie a rozhodnutia), ktoré sú implementované členskými štátmi, Sekretariátom a širším systémom OSN. Pri svojej práci Valné zhromaždenie úzko spolupracuje s mimovládnyimi organizáciami, z ktorých mnohé majú status pridruženého člena OSN a často sa zúčastňujú na zasadaniach Valného zhromaždenia. Valné zhromaždenie taktiež úzko spolupracuje s

médiami, zlepšuje povedomie o dôležitých otázkach celosvetového dosahu a mobilizuje v ich prospech medzinárodnú podporu.

Podľa Charty OSN môže Valné zhromaždenie:

- rokovať a robiť odporúčania ohľadom všeobecných princípov spolupráce pri udržiavaní medzinárodného mieru a bezpečnosti vrátane odzbrojovania;
- prerokovať všetky otázky týkajúce sa medzinárodného mieru a bezpečnosti s výnimkou tých, v prípade ktorých je spor alebo situácia momentálne predmetom diskusie Bezpečnostnej rady, a dávať k týmto otázkam odporúčania;
- s tou istou výnimkou prerokovať a robiť odporúčania o všetkých otázkach alebo veciach patriacich do rámca Charty alebo týkajúcich sa právomocí a úloh orgánov OSN;
- dávať podnet k štúdiu a robiť odporúčania s cieľom podporiť medzinárodnú politickú spoluprácu, pokrok v rozvoji ako aj kodifikáciu medzinárodného práva, presadzovanie ľudských práv a základných slobôd, spoluprácu v ekonomickej, sociálnej, humanitárnej, kultúrnej, vzdelávacej oblasti a v oblasti zdravia;
- odporúčať opatrenia na mierové urovanie každej situácie, ktorá by mohla ohroziť priateľské vzťahy medzi národmi;
- dostávať správy od Bezpečnostnej rady OSN a rokovať o nich;
- prerokovať a schvaľovať rozpočet OSN a zostavovať finančné hodnotenia členských štátov;
- voliť členov ďalších dôležitých orgánov OSN, a to nestálych členov Bezpečnostnej rady, členov Hospodárskeho a sociálneho výboru a sudcov Medzinárodného súdneho dvora a na odporúčanie Bezpečnostnej rady menovať generálneho tajomníka. Valné zhromaždenie taktiež volí členov svojich pomocných orgánov a výkonných rád a riadiacich výborov agentúr OSN, fondov a programov.

Ak Bezpečnostná rada nekoná z dôvodu, že jej stáli členovia využili právo veta, môže Valné zhromaždenie na základe rezolúcie OSN z 3. novembra 1950 (rezolúcia 377(V)) „Jednotne mier“, ak sa jedná o hrozbu mieru, porušenie mieru alebo akt agresie, vec okamžite prerokovať a členským štátom odporučiť, aby uskutočnili kolektívne opatrenia potrebné na udržanie alebo obnovenie medzinárodného mieru a bezpečnosti (pozri nižšie v časti „Mimoriadne zasadania a mimoriadne zasadania v naliehavých prípadoch“).

Hoci má Valné zhromaždenie právomoc dávať členským štátom len nezáväzná odporúčania v otázkach medzinárodných záležitostí v rámci svojej kompetencie, iniciovalo už aj politické, hospodárske, humanitárne, sociálne a právne kroky, ktoré ovplyvnili životy miliónov ľudí na celom svete. Historická Miléniová deklarácia schválená v roku 2000 a záverečný dokument Svetového summitu z roku 2005, odrážajú záväzok členských štátov dosiahnuť konkrétne ciele v oblasti mieru, bezpečnosti a odzbrojovania, rozvoja a odstraňovania chudoby; dodržiavania ľudských práv a podporovania vlády zákona; ochraňovania nášho spoločného životného prostredia; uspokojovania špecifických potrieb Afriky a posilňovania Organizácie Spojených národov. Valné zhromaždenie nedávno kolektívne rozhodlo o spoločnom postupe pri riešení akútnych otázok globálneho charakteru akými sú napríklad klimatické zmeny a svetová finančná a ekonomická kríza.

Hľadanie konsenzu

Každý členský štát má vo Valnom zhromaždení jeden hlas. O dôležitých otázkach ako odporúčania týkajúce sa mieru a bezpečnosti a voľby členov Bezpečnostnej rady rozhoduje Valné zhromaždenie dvojtretinovou väčšinou; o ostatných otázkach jednoduchou väčšinou.

Namiesto prijímania rozhodnutí formálnym hlasovaním bolo v posledných rokoch vyvinuté zvláštne úsilie na dosiahnutie konsenzu, aby sa tak posilnila podpora rozhodnutí Valného zhromaždenia. Po prerokovaní danej záležitosti a dosiahnutí dohody s delegáciami, môže predseda navrhnúť, aby bola rezolúcia prijatá bez hlasovania.

Pokračovanie Miléniovej deklarácie OSN a Svetového summitu 2005

Miléniová deklarácia (2000) okrem iného stanovila rok 2015 ako záverečný termín na implementáciu Miléniových rozvojových cieľov. V záverečnom dokumente zo Svetového summitu z roku 2005 sa znovu potvrdilo odhodlanie členských štátov OSN plne a načas realizovať miléniové ciele. Generálny tajomník OSN v roku 2008 vydal odporúčanie, aby sa členské štáty stretli na summite v roku 2010 a zhodnotili pokrok v dosahovaní týchto rozvojových cieľov. Na základe rezolúcie 63/302 z 9. júla 2009 sa Valné zhromaždenie rozhodlo zvolať na začiatok svojho 65. zasadania v roku 2010 plenárne zasadnutie na vysokej úrovni za účasti hláv štátov a vlád. Taktiež toto 65. zasadanie poverilo rokováním o rozsahu, forme, formáte a spôsobe organizácie stretnutia na vysokej úrovni v roku 2010.

Valné zhromaždenie naďalej hodnotí prácu svojich pomocných orgánov, okrem iných aj Výboru pre budovanie mieru a Rady pre ľudské práva, ktoré vznikli na základe záverečného dokumentu Svetového summitu z roku 2005. Valné zhromaždenie bude taktiež diskutovať aj o implementovaní Stratégie proti terorizmu, súdržnosti v rámci systému OSN a ďalších otázkach týkajúcich sa obchodovania s ľudskými bytosťami, bezpečnosti človeka, „zodpovednosti ochraňovať“, globálnych otázkach zdravia, potravinovej bezpečnosti a bezpečnosti vodných zdrojov a inštitucionálnom rámci pre environmentálne aktivity ako aj o reforme riadenia OSN a jeho sekretariátu.

Revitalizácia práce Valného zhromaždenia

V priebehu posledných rokov bolo vyvíjané sústavné úsilie na spresňovanie a zvyšovanie významu práce Valného zhromaždenia. Stalo sa to hlavnou prioritou už na 58. zasadaní, pričom počas nasledujúcich zasadaní sa pokračovalo v úsilí zefektívniť agendu, zlepšiť obvyklé postupy a pracovné metódy hlavných výborov, zvýšiť význam Všeobecného výboru, posilniť úlohu a autoritu predsedu VZ a preskúmať postavenie Valného zhromaždenia v procese výberu generálneho tajomníka.

Na svojom 60. zasadaní Valné zhromaždenie prijalo dokument, ktorý bol pripojený k rezolúcii 60/286 z 8. septembra 2006, ktorá okrem iného podporila organizovanie neformálnych interaktívnych rozpráv týkajúcich sa aktuálnych otázok majúcich zásadný význam pre medzinárodné spoločenstvo. Tento dokument, ktorý bol odporúčaný ad hoc Pracovnou skupinou pre revitalizáciu Valného zhromaždenia, taktiež vyzval predsedu Valného zhromaždenia, aby navrhol témy týchto interaktívnych rozpráv. Počas 63. zasadania bolo zvolaných sedem neformálnych tematických interaktívnych rozpráv v nasledovných oblastiach: globálna finančná kríza, prístup ku vzdelaniu v núdzových podmienkach; post-krízové situácie a obdobia prechodu spôsobené konfliktami vyvolanými človekom alebo prírodnými katastrofami; svetová finančná a ekonomická kríza a jej dopad na rozvoj; prevzatie spoločnej iniciatívy na ukončenie obchodovania s ľudskými bytosťami; energetická účinnosť; zachovanie energie a nové a obnoviteľné zdroje energie; a zodpovednosť ochraňovať.

Od 64.-ho zasadania sa zaviedla prax, že na pravidelných neformálnych stretnutiach generálny tajomník informuje členské štáty o svojich posledných aktivitách a cestách. Tieto informačné stretnutia sú vítanou príležitosťou na výmenu informácií medzi generálnym tajomníkom a členskými štátmi a pravdepodobne sa v nich bude aj naďalej pokračovať počas 64. zasadania.

Voľba predsedu a podpredsedov Valného zhromaždenia a predsedov hlavných výborov

Následkom prebiehajúcej revitalizácie svojej práce a na základe pravidla 30 procedurálnych pravidiel Valného zhromaždenia volí dnes Valné zhromaždenie svojho predsedu, podpredsedov a predsedov hlavných výborov aspoň tri mesiace pred začiatkom nového zasadnutia, s cieľom zabezpečiť posilnenie koordinácie a pripraviť prácu v hlavných výboroch ako aj medzi výbormi a plenárnym zhromaždením.

Všeobecný výbor

Všeobecný výbor, zložený z predsedu a 21 podpredsedov Valného zhromaždenia a predsedov šiestich hlavných výborov, vydáva odporúčania Valnému zhromaždeniu týkajúce sa prijímania agendy, rozdelenia jednotlivých bodov agendy a organizácie svojej práce (pre viac informácií o agende pozri <http://www.un.org/Depts/dhl/resguide/gasess.htm#gaagen>).

Úloha Všeobecného výboru bola počas niekoľkých posledných zasadnutí ďalej posilňovaná zvolávaním neformálnych stretnutí a brífingov, prístupných pre všetky členské štáty v záležitostiach prerokovaných Valným zhromaždením alebo patriacich pod jeho právomoc.

Výbor pre poverovacie listiny

Výbor pre poverovacie listiny, menovaný počas každého zasadania Valného zhromaždenia, podáva správy Valnému zhromaždeniu o poverovacích listinách zástupcov krajín.

Všeobecná rozprava

Všeobecná rozprava na 64.zasadnutí bude otvorená v stredu 23.septembra a bude trvať do stredy 30.septembra 2009 v súlade s rozhodnutím Valného zhromaždenia 63/533 z 20.februára 2009. Rozprave bude dominovať téma „Účinné opatrenia v čase globálnej krízy: posilňovanie multilaterizmu a dialógu medzi civilizáciami pre medzinárodný mier, bezpečnosť a rozvoj“, ktorú navrhol novozvolený predseda 64. Valného zhromaždenia v súlade s rezolúciou OSN č.58/126 z 19.decembra 2003. Ešte pred začiatkom všeobecnej rozpravy predstaví generálny tajomník svoju správu o práci Organizácie podľa zvyku, ktorý sa zaužíval počas 52.zasadania.

Šesť hlavných výborov

S blížiacim sa ukončením všeobecnej rozpravy sa Valné zhromaždenie začína zaoberať vecnými záležitosťami svojej agendy. Z dôvodu veľkého množstva otázok, ktoré je potrebné prerokovať (napríklad na 63. zasadnutí bolo na programe viac ako 150 bodov), rozdeľuje Valné zhromaždenie jednotlivé body medzi šesť hlavných výborov podľa ich zamerania. Výbory tieto otázky prerokujú, hľadajúc spôsoby ako zosúladiť rôzne prístupy jednotlivých štátov, a zvyčajne vo forme návrhov rezolúcií a rozhodnutí predstavia svoje odporúčania na prerokovanie plenárnemu zasadnutiu Valného zhromaždenia.

Hlavné výbory: Odzbrojovanie a medzinárodná bezpečnosť (prvý výbor), zaoberajúci sa aspektmi odzbrojovania a s ním spojenými otázkami medzinárodnej bezpečnosti; Osobitný politický a dekolonizačný výbor (štvrtý výbor), zaoberajúci sa politickými témami, ktorými sa nevenuje ani jeden z výborov a ani plenárne zasadnutie, a zároveň sa zaoberajúci otázkou dekolonizácie; Hospodársky a finančný výbor (druhý výbor), prejednávajúci ekonomické otázky; Sociálny, humanitárny a kultúrny výbor (tretí výbor), zaoberajúci sa sociálnymi a humanitárnymi záležitosťami; Správny a rozpočtový výbor (piaty výbor), zaoberajúci sa správnymi a rozpočtovými otázkami OSN; a Právny výbor (šiesty výbor), ktorý prejednáva záležitosti medzinárodného práva.

Ohľadom rôznych bodov agendy, ako je napríklad otázka Palestíny a situácia na Blízkom východe, koná Valné zhromaždenie priamo na svojich plenárnych zasadaniach. Vo svetle zvyšujúceho sa medzinárodného konsenzu, ktorý sa čoraz viac objavuje ohľadom naliehavosti a charakteru týkajúcich sa spravodlivého, trvalého, úplného a mierového urovnania izraelsko-palestínskeho konfliktu a arabsko-izraelského konfliktu ako celku, na základe medzinárodného práva a rezolúcií OSN, sa predpokladá, že prerokovávanie týchto otázok vzbudí široký záujem medzi členskými štátmi a živú a konštruktívnu debatu zameranú na zintenzívňovanie medzinárodného a oblastného úsilia v tomto ohľade.

Pracovné skupiny Valného zhromaždenia

Valné zhromaždenie v minulosti schválilo vytvorenie pracovných skupín ako napríklad Ad hoc Pracovná skupina pre revitalizáciu Valného zhromaždenia a časovo neobmedzená pracovná skupina pre otázky spravodlivého zastúpenia z geografického hľadiska a zvyšovania zastúpenia v Bezpečnostnej rade a ďalšie otázky týkajúce sa Bezpečnostnej rady, ktoré sa detailnejšie zameriavajú na dôležité otázky a dávajú odporúčania Valnému zhromaždeniu. Nová ad hoc a časovo neobmedzená pracovná skupina Valného zhromaždenia, ustanovená počas 64.zasadania, bude pokračovať v práci v otázkach obsiahnutých v záverečnom dokumente z júna 2009 z Konferencie o svetovej ekonomickej a finančnej kríze a jej dopade na rozvoj a pred ukončením zasadania predloží Valnému zhromaždeniu správu o pokroku v práci.

Regionálne skupiny

V priebehu rokov sa rôzne neformálne regionálne zoskupenia vo Valnom zhromaždení zmenili na nástroje pre konzultáciu a zjednodušovanie procedurálnych postupov. Sú to skupiny afrických, ázijských, východoeurópskych, latinskoamerických, karibských, západoeurópskych a ďalších štátov. Funkcia predsedu Valného zhromaždenia medzi týmito regionálnymi skupinami pravidelne rotuje. Pre 64. zasadanie bol zvolený predseda zo skupiny afrických štátov.

Mimoriadne zasadnutia a mimoriadne zasadnutia v naliehavých prípadoch

Popri svojich pravidelných zasadnutiach sa Valné zhromaždenie môže zísť na mimoriadnom zasadnutí a na zasadnutí v naliehavých prípadoch.

Do dnešného dňa Valné zhromaždenie zvolalo 28 mimoriadnych zasadnutí vo veciach, ktoré si vyžadovali zvláštnu pozornosť, vrátane otázok týkajúcich sa Palestíny, finančných prostriedkov Organizácie Spojených národov, Namíbie, odzbrojovania, medzinárodnej hospodárskej spolupráce, apartheidu, drog, životného prostredia, populácie, žien, sociálneho rozvoja, ľudských obydlií a HIV/AIDS a spomienke na 60. výročie oslobodenia nacistických koncentračných táborov.

Desať mimoriadnych zasadnutí sa zameralo na situácie, v ktorých Bezpečnostná rada uviazla na mŕtvom bode, menovite Maďarsko (1956), Suez (1956), Blízky východ (1958 a 1967), Kongo (1960), Afganistan (1980), Palestína (1980 a 1982), Namíbia (1981), okupované arabské územia (1982) a ilegálne izraelské opatrenia na okupovaných územiach vo východnom Jeruzaleme a ostatných okupovaných palestínskych územiach (1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2006 a 2009). Valné zhromaždenie sa rozhodlo 16. januára 2009 odložiť desiate mimoriadne zasadanie v naliehavých prípadoch a umožniť predsedovi Valného zhromaždenia pokračovať v stretnutiach na žiadosť členských štátov.